

3 VOLTES FEMINISTES

als equipaments juvenils

**Eines per a
l'autodiagnosi
i la transformació
amb perspectiva
de gènere**

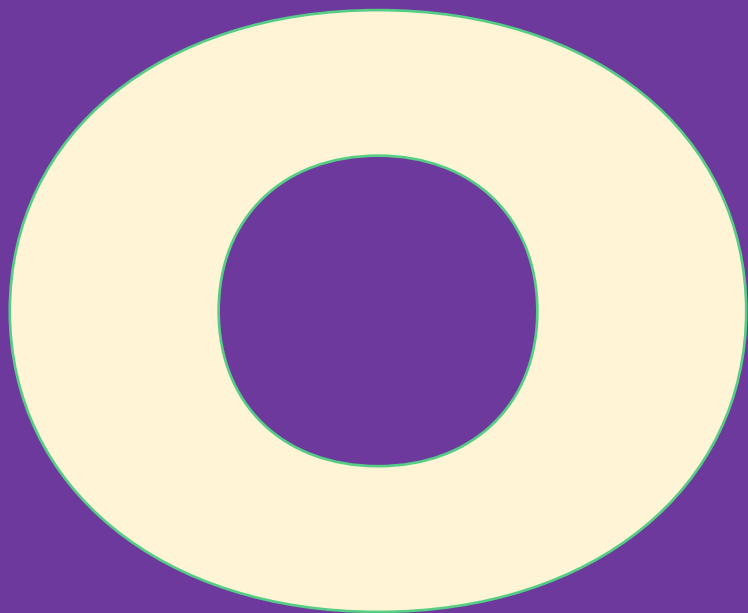
3 VOLTES FEMINISTES

als equipaments juvenils

Eines per a
l'autodiagnosi
i la transformació
amb perspectiva
de gènere

ÍNDEX

0 Agraïments	3
1 Introducció	5
2 Què cal tenir en compte abans de començar	8
3 El procés de transformació de l'equipament	11
4 El diagnòstic en clau de gènere de l'equipament	14
4.1 Espai físic	17
4.2 Programació d'activitats i comunicació de l'equipament	23
4.2.1 Programació.....	23
4.2.2 Difusió i comunicació.....	29
4.3 Equip dinamitzador i dinàmica relacional	31
4.3.1 Entre el grup de joves.....	32
4.3.2 Entre l'equip dinamitzador i el jovent.....	33
4.3.3 Entre l'equip educatiu.....	34
4.3.4 La relació de l'equipament juvenil amb la comunitat.....	35
4.3.5 Espais de formació, supervisió (covisió) i participació en xarxes comunitàries.....	36
5 Anàlisi, conclusions i espais on compartir els resultats	38
6 Propostes de transformació en clau de gènere	40
7 Recursos	44

Agraïments

O Agraïments

Des de l'any 2015 a la **Cooperativa Candela**, en el marc del **programa “3 voltes”** de l'**Agència Catalana de la Joventut de la Generalitat de Catalunya**, hem assessorat nombrosos equipaments juvenils a tot el territori català per transformar els espais i les relacions que s'hi donen, des d'una perspectiva feminista i de la diversitat sexual i de gènere. En concret, hem recollit en aquesta guia les aportacions de diversos municipis i consells comarcals com **Mataró, la Mancomunitat de la Plana, l'Oficina Jove de l'Alt Empordà, Palau-solità i Plegamans i Matadepera**. Hi ha hagut altres experiències concretes que no hem pogut incorporar per motius d'espai, però la guia és fruit de totes les reflexions i processos que hem acompanyat. Així, volem agrair també la feina feta amb els i les professionals d'equipaments juvenils de **Manresa, Torrelles de Foix, Rubí, Castelldefels, Santa Margarida i els Monjos i Flix**. Sense la seva dedicació, la seva iniciativa i el diàleg compartit amb tots els i les professionals dels equipaments mencionats no hauria estat possible crear aquesta eina col·lectiva.

Introducció

La guia que teniu a les mans és la sistematització de diferents processos d'acompanyament tècnic a professionals d'equipaments juvenils del **programa “3 voltes”**, que pretén sensibilitzar i capacitar professionals de joventut en matèria de gènere mitjançant un procés formatiu i d'acompanyament als ens locals perquè duguin a terme accions relacionades amb les desigualtats de gènere, la diversitat sexual i de gènere i la prevenció de les violències masclistes.

Concretament, la guia té l'objectiu de dotar els i les professionals de joventut d'eines i de recursos per transformar els equipaments juvenils en clau feminista. Introduir aquesta perspectiva i la de la diversitat sexual i de gènere suposa revisar l'equipament a tots els nivells, tenint en compte les **desigualtats estructurals** entre homes i dones, el binarisme de gènere i la norma heterosexual. Això també comporta reflexionar sobre l'androcentrisme i el sexisme que travessen l'equipament, i tenir en compte les necessitats i els interessos de les dones i de les persones LGBTIQ+. També ens compromet a eradicar **qualsevol acte discriminatori masclista i LGBTI-fòbic**, no només les violències més explícites i greus, de manera que implica tenir una **mirada interseccional** que inclogui els diferents eixos d'opressió que operen entrecreuat i que no poden separar-se: la classe social, la procedència, la religió, la diversitat funcional, entre d'altres. Aquesta complexitat fa que les nostres actuacions hagin de ser profundes, ben meditades i adaptades a cada context i a cada cas, entenent tots els factors estructurals que estan operant. Ampliar la mirada de vegades us pot generar contradiccions i portar-vos a prioritzar un eix i no un altre, de manera que implicarà conseqüències a l'hora de prioritzar les necessitats detectades. En aquest sentit reconeixem els límits d'aquesta guia, que posa el focus en l'equitat de gènere i la diversitat sexual i de gènere i no tant en altres eixos.

1 Introducció

A més, aquesta guia té una **perspectiva comunitària**, en la mesura que entén que l'equipament no és quelcom aïllat, sinó que forma part d'un entorn i d'un teixit social determinats. Així doncs, cal intervenir en el context, dialogant amb els diferents agents i enfortint les xarxes existents. Per a una reflexió fonamentada a partir dels diferents àmbits d'anàlisi de l'equipament i eines per fer un diagnòstic, hem seleccionat aquests aspectes:

- 1 **L'espai físic, l'estètica, les condicions ambientals i la distribució**
- 2 **La programació d'activitats i la comunicació**
- 3 **L'equip dinamitzador i les dinàmiques relacionals**

A continuació, proposem un seguit de propostes i recursos per a la transformació en clau feminista. Entre aquests recursos trobareu **quatre vídeos** que fan referència a aquests tres àmbits, amb les contribucions dels equips professionals dels equipaments que han participat en el projecte, que us poden servir per exemplificar o concretar allò que proposa la guia. Esperem que aquesta guia sigui útil, pràctica i aplicada a la vostra realitat.

**Què cal tenir
en compte
abans de
començar**

Abans de començar amb l'autodiagnosi i les propostes de transformació de l'equipament, és necessari partir de la base que cada equipament és únic i que no hi ha cap model concret a seguir ni receptes màgiques. Hi ha una gran diversitat d'equipaments pel que fa a la ubicació i les característiques socioeconòmiques i culturals del barri o poble, la mida de l'espai i les seves condicions estructurals, els recursos humans i econòmics de què disposa, les polítiques municipals de joventut i el suport polític (o la manca d'aquest suport) que hi ha. En definitiva, cal determinar el context i les possibilitats i limitacions que tenim.

Tots aquests elements en marcaran les característiques, com ara el tipus de públic jove que fa ús de l'espai o les seves necessitats i interessos. Pot ser que l'equipament estigui en una zona urbana amb teixit social o estigui aïllat, que estigui ben connectat per transport públic o no, que tingui comerços, places, altres equipaments al voltant o no. Tot plegat condicionarà la vida del vostre equipament i la seva integració en el municipi.

Fer un procés de transformació requereix temps i recursos: hores dedicades de l'equip, temps creatiu, temps per fer processos participatius i amb sentit; en definitiva, temps per pensar col·lectivament. Però també cal un pressupost per implementar canvis, ja sigui formant l'equip, amb hores de treball intern, fent obres i transformant l'espai, canviant l'estètica i el mobiliari, adquirint nous materials i recursos educatius o oferint noves activitats, entre d'altres. Tot això necessita recursos i, per aconseguirlos, cal suport polític. Per tant, si heu decidit sumar-vos a aquesta onada de canvi feminista, us recomanem que ho plantegeu als càrrecs polítics corresponents perquè es comprometin a donar-hi suport i continuïtat.

D'altra banda, com que creiem que és important que la feina que feu a l'equipament tingui el reconeixement que es mereix, cal que estiguen representats als consells municipals, que us sumeu a espais de treball i coordinació, que aporteu propostes i que doneu valor a tota la feina que es fa en matèria de gènere des de joventut. Més enllà dels mesos previs a les eleccions municipals (moments estratègics per presentar propostes), també és clau participar en l'elaboració dels plans de joventut, d'equitat de gènere, de diversitat sexual i de gènere, etc.

COM CAL UTILITZAR AQUESTA GUIA?

Com dèiem, no hi ha dos equipaments iguals, i això farà que no hi hagi dos processos de diagnòstic i transformació de l'espai iguals. Aquesta eina està pensada perquè cada equip el faci servir a la seva manera i en funció de les seves necessitats. Tot i que nosaltres proposem un ordre, us convidem a adaptar l'eina a la vostra realitat i que la feu servir de la manera que us resulti més útil pel que fa a l'ordre dels passos, la classificació dels àmbits i la profunditat del diagnòstic i el canvi. En aquest sentit, moltes vegades els passos proposats per seguir se superposen, es donen de manera paral·lela i desordenada en el temps, i això no és negatiu. Pot ser que a mig diagnòstic decidiu fer algun canvi perquè aneu veient coses que no us agraden de l'espai i no podeu esperar a acabar-lo (això no és cap problema; de fet, enriquirà el procés).

El procés de transformació de l'equipament

3 El procés de transformació de l'equipament

Aquesta guia se centra fonamentalment en el diagnòstic de l'equipament en clau de gènere, encara que un projecte impliqui més fases (diagnosi, disseny, implementació i avaluació).

Quan parlem de diagnòstic, malgrat que ens soni a un terme mèdic, ens referim al seu origen etimològic: un procés basat en la “capacitat de reconèixer”. Detectar, reconèixer i analitzar l'equipament en clau feminista per modificar, proposar o, simplement, visibilitzar allò que sigui necessari. La diagnosi busca detectar necessitats i problemàtiques socials, així com les seves conseqüències, per poder dissenyar una intervenció efectiva. Aquesta intervenció no té un final i, per tant, caldrà anar-la actualitzant al llarg del temps.

A vegades, els ritmes de treball ens obliguen a funcionar de manera reactiva o sempre prioritzant el que és urgent, i s'acaba deixant el que és important per a més endavant. En aquest sentit, el diagnòstic requereix temps, però és clau i determina tot el procés posterior. Si observem i analitzem amb deteniment el dia a dia de l'equipament, podrem dissenyar eines que s'adaptin realment al nostre context. Això no exclou la necessitat de personalitzar aquestes eines i repensarles més d'una vegada, a mesura que anem rodant i depenent de com avanci tot plegat.

D'altra banda, per engegar un procés de transformació significatiu i realista cal afegir alguns elements clau per tenir en compte:

FER UN PROCÉS PARTICIPATIU

És vital que en aquest camí de transformació els i les joves tinguin veu i participin en el procés per adonar-se de les desigualtats reals que hi ha a l'equipament. És probable que inicialment sorgeixin resistències al canvi, però també és una oportunitat per implicarse i fer més propi l'espai. Així doncs, serà interessant portar una sèrie de propostes ja pensades des de l'equip dinamitzador per tenir un bon punt de partida, però també incloure propostes seves des de l'inici i treballar-ho conjuntament. Podeu consultar la Guia Jove en el seu apartat [La mirada feminista i la participació](#). A l'apartat de propostes també trobareu idees genèriques de cara a transformar l'espai amb les ulleres liles posades.

FER UNA PRIORITZACIÓ I TROBAR SUPORT INSTITUCIONAL

Probablement sortiran moltíssimes propostes i idees, algunes més factibles que d'altres. S'ha de fer una priorització i temporalització (a curt, mitjà i llarg termini). Aquest calendari ha de ser realista perquè no esdevingui un motiu d'estrès i no desmotivi l'equip. Per tant, serà una relació entre l'ideal i les possibilitats reals.

A més, com ja s'ha dit anteriorment, és el moment de demanar suport polític i econòmic. Això sempre serà més fàcil i efectiu si col·laboreu amb altres professionals i treballeu en xarxa.

OBRIR L'EQUIPAMENT PER COMUNICAR ELS RESULTATS AL BARRI O POBLE

Els canvis seran reals i més profunds si els i les joves participen a l'hora d'implementar-los mitjançant un procés de reflexió, cohesió i creixement. Aquests canvis han de ser presentats i comunicats fora de les parets de l'equipament, ja que suposa un motiu d'orgull i reconeixement per a professionals i joves que ho han fet possible i un contagi d'energia feminista per a la resta del teixit del barri o poble. Això farà visible la transformació del municipi des de la gent jove i les polítiques de joventut.

4

El diagnòstic en clau de gènere de l'equipament

PER COMENÇAR: CONTEXT I PROJECTE EDUCATIU DE CENTRE (PEC)

Quin és el perfil de joves del barri o poble? Quins són els seus interessos?
Per què venen unes persones i no d'altres?

Abans de tot, heu de fer-vos aquestes preguntes per contrastar-les amb el pla local de joventut, document que recull les dades disponibles sobre el jovent, les seves característiques, les problemàtiques i necessitats en l'apartat de diagnosi de la realitat del municipi. És probable que aquesta diagnosi no s'hagi realitzat amb perspectiva de gènere, i, per tant, que us faltin dades rellevants per al vostre propòsit. En aquest sentit, també podeu fer un breu **estudi sobre el context** en què s'ubica l'equipament a través d'una enquesta adreçada al jovent del municipi ([annex 1](#)). L'enquesta és un exemple¹ que podeu modificar o ampliar.

Perquè sigui representativa, cal inventar fórmules creatives per arribar als i les joves del municipi.² Com a exemple, una conclusió que es va extreure després d'analitzar els resultats de l'enquesta que us hem facilitat va ser que **la majoria de les noies no feien mai ús de l'equipament amb la finalitat per al qual ha estat creat, sinó que hi acudien per fer activitats útils (estudiar, reforç, activitats concretes). La majoria de les noies prioritzaven fer extraescolars o estudiar abans que anar a jugar i “perdre el temps”**. Aquest biaix de gènere té a veure amb les diferències de socialització d'homes i dones i les desigualtats en els usos del temps, en què les dones no tenen gaire temps d'oci.

En aquest sentit, modificar la vostra programació d'activitats perquè reflecteixin els interessos de nois i noies serà fonamental.

1. Qüestionari elaborat per les professionals de joventut de la Mancomunitat de la Plana.

2. Per exemple, les companyes van anar a les parades d'autobús i les van fer de manera digital amb un mòbil. L'enquesta és anònima i només es demana saber si és noia, noi o persona no binària i l'edat. Es pot fer als punts d'informació i dinamització als centres d'educació secundària (PIDCES), al carrer, etc.

4 El diagnòstic en clau de gènere de l'equipament

D'altra banda, una qüestió que cal revisar abans de començar és el projecte educatiu de centre (PEC), un document que tots els equipaments haurien de tenir, però que molts encara no han desenvolupat. Els equipaments juvenils tenen una funció educativa encara que no siguin centres d'educació formal, i el projecte educatiu esdevé una eina de planificació pedagògica imprescindible que demana una reflexió prèvia a l'equip de treball que dinamitzi i gestioni l'espai. És un document que recull la reflexió sobre la funció de l'equipament, els seus objectius, les estratègies, les activitats, els recursos i el cronograma, i que reflecteix l'ideari i el camí a seguir. A tall d'exemple, podeu consultar el [PEC de l'Espai Jove al municipi de Torrefarrera, a la comarca del Segrià \(annex 2\)](#). En definitiva, el PEC és un document al qual cal recórrer en cas de dubte. Caldrà preguntar-se què fem, per què ho fem i com ho fem. Així doncs, us proposem revisar el vostre PEC en clau de gènere.

La perspectiva de gènere i la coeducació en són pilars fonamentals? El feminisme, la diversitat sexual i de gènere i la interseccionalitat vertebraren el PEC? El llenguatge és inclusiu? Inclou la realitat i els interessos de les noies i les persones LGBTIQ+?

Si la resposta a les preguntes plantejades és que sí, tindreu un bon punt de partida, i si la resposta és que no, aprofiteu l'ocasió per redactar de nou o modificar el PEC com a primer pas del procés de canvi. Que la perspectiva de gènere i la coeducació estigui integrada transversalment al PEC no és cap garantia (cal veure, després, de quina manera es materialitzen aquests objectius), però és una bona porta d'entrada.

4.1

ESPAI FÍSIC

Quins espais teniu? Quina activitat hi ha localitzada a cada espai en els diferents horaris? Quins jocs i materials hi ha disponibles i on s'ubiquen? Quin ús fan els nois i les noies dels diferents espais? Hi ha diferències d'ocupació de l'espai entre grans i més joves? Com són l'estètica i les condicions ambientals de l'espai? Com són els voltants de l'equipament? Quines condicions d'il·luminació i percepció de seguretat hi ha dins i fora? Com és el mobiliari que teniu? L'equipament és accessible? Els lavabos tenen marques de gènere?

DESCRIPCIÓ

L'espai és molt més que l'estructura que allotja l'equipament juvenil. El disseny i la distribució en marquen la personalitat i en condicionen els usos, la participació i la dinàmica relacional. Sovint trobem que els equipaments estan molt masculinitzats i presenten conflictes de convivència, la qual cosa respon a un disseny de l'espai sota una lògica androcèntrica, que atorga la centralitat a uns usos i activitats i no a d'altres, de manera que es perpetuen els rols de gènere i es reproduïxen desigualtats entre nois i noies. Així, repensar l'espai físic es converteix en un pilar bàsic per convertir l'equipament en un espai de socialització, oci, creativitat i aprenentatge, i que contribueixi a transformar les relacions de gènere desiguals.

Cal transformar l'espai per equilibrar les diferents necessitats i desitjos de qui els habita. En aquest sentit, la majoria d'equipaments, el futbolí, la videoconsola o la taula de ping-pong ocupen el centre de l'espai, i això també significa que els nois més grans monopolitzen aquest centre, i es releguen als costats i a la perifèria els altres usos i activitats en què acostumem a trobar més noies o nois amb masculinitats que no compleixen el patró de gènere. A més, la centralitat d'aquests usos, que a la vegada són generadors de conflictes relacionals, sovint interfereixen en el desenvolupament d'altres activitats amb les quals són incompatibles. Per posar-ne un exemple, és difícil llegir o mantenir una conversa tranquil·la en un espai on s'està jugant a ping-pong tota la tarda. Per això, cal donar unes quantes voltes sobre què és el que volem generar dins del nostre equipament i quines persones joves poden sentir seu aquest espai. Per fer un equipament feminista, divers i inclusiu cal augmentar les possibilitats d'oci, socialització i aprenentatge que donin resposta als interessos de tots i totes i que fomentin la creativitat, l'autonomia, les habilitats relacionals, la cooperació i la convivència.

Per fer un diagnòstic de l'espai en clau de gènere, tal com s'explica al pas 1 d'aquest apartat, primer cal dibuixar un **croquis de l'equipament** (descarregueu l'[annex 3](#) per dibuixar el mapa i l'[annex 4](#) per veure'n un model) per tenir un mapa a escala de la distribució i els diferents usos dels espais. Així, quan dibuixeu aquest mapa, podreu marcar on són les finestres, les portes, el mobiliari, els ordinadors o altres elements rellevants. En cas que us plantegeu fer obres, cal indicar també on són els murs mestres per veure les possibilitats de reforma.

Sovint tenim alguns espais diferenciats: espai de l'equip dinamitzador on es fan les consultes i espais de xerrada informals; l'espai del reforç escolar i les taules amb ordinadors per fer treballs o per jugar; l'espai de socialització no dinamitzada amb jocs com futbolí, ping-pong, videojocs, jocs de taula; espais per a tallers, entre d'altres. De vegades aquests espais són compartits, depenent de la mida de l'equipament i les possibilitats. També són espais rellevants l'exterior, si n'hi ha, o l'entrada on es paren a xerrar, les escales, els passadissos, entre d'altres.

També cal revisar **la imatge que transmet l'equipament i què es veu des del carrer**. Podeu començar plantejant-vos si hi ha finestres i vidres que deixen veure l'equipament des de fora o és un edifici tancat, i si la disposició anima a entrar-hi per primera vegada. La tranquil·litat per a una persona jove nova canvia molt si el que veu és la persona dinamitzadora o un grup de joves cridant al mig d'una competició de futbo-

4 El diagnòstic en clau de gènere de l'equipament

4.1 Espai físic

lí o de videoconsola. En aquest sentit, **la ubicació del despatx o de la taula de les persones dinamitzadores** és un element clau pel que fa a la visibilitat dels diferents espais, especialment de l'àrea de jocs o les activitats no dirigides. Entre altres coses, cal veure si està situat en un lloc estratègic, si les parets són de vidre o hi ha finestres que permeten la visibilitat, si acostuma a estar obert o tancat, etc.

A més, l'equipament i els seus voltants haurien de ser llocs segurs on les noies i les persones LGBTIQ+ puguin exercir els seus drets de ciutadanes des de l'autonomia i la llibertat sense patir cap tipus de violències. Les dones han estat històricament apartades de l'espai públic i situades dins l'espai privat, i les persones LGBTIQ+ s'han hagut d'amagar i protegir, reprimint la seva expressió lliure. Així, caldrà contrastar la percepció de seguretat que té el jovent amb la perspectiva de gènere.

D'altra banda, plantegeu-vos preguntes sobre els materials i jocs que proposeu i faciliteu. Cal fer **un inventari dels jocs que teniu i els horaris en què es poden fer servir**, per prendre consciència de quina centralitat tenen dins l'equipament. Sovint trobem que als espais més centrals hi ha el futbolí, el ping-pong i la videoconsola.

Quin ús dels espais fan els nois i les noies? Quin ús en fan petites i grans? Què hi ha al centre i què hi ha als costats? En quin horari es fan servir? Hi ha alguna cosa més al centre? Pel que fa als videojocs, són sexistes i violents? Hi ha diversitat? Respecte als jocs de taula, són tots competitius? Tenim jocs cooperatius? De quines temàtiques tracten? Són sexistes? Afavoreixen la interacció i la relació?

També cal revisar si teniu jocs o materials típicament associats a la feminitat, com ara material per fer polseres, disfresses, patchwork, espai de ball o d'altres, i quin espai hi ocupen. A més, és important repensar com és **la vostra biblioteca**, i si teniu llibres o revistes actuals i atractius que tractin de sexualitat, feminisme, diversitat sexual i gènere.

Pel que fa al **mobiliari**, cal analitzar quin estil té i l'estat de conservació, si hi ha mobiliari (com taules baixes o petites, sofà, etc.) que possibilita espais de socialització més pausada i que promou la conversa i el vincle íntim, o si més aviat és un espai fred i poc acollidor. Pel que fa a la **decoració i estètica de l'equipament**, podeu revisar quins colors tenen les parets, quina decoració hi ha, com s'ha decidit i quins valors transmet.

Finalment, però no per això menys important, cal analitzar com són **les condicions de neteja, climatització i ordre de l'equipament**. La cura de l'espai implica fer-se càrrec del que s'embruta, del que es fa servir i l'hàbit d'endreçar, del manteniment dels jocs, els llibres i els materials, del mobiliari, etc. Això cal treballar-ho amb les persones que facin ús de l'espai. També cal assegurar-se que disposeu de les condicions òptimes de temperatura i un servei de neteja suficient per relacionar-vos en un espai on tothom s'hi senti a gust i còmode.

PAS 1:

EL CROQUIS DE L'EQUIPAMENT

Dibuixeu el mapa dues vegades, preferiblement en una cartolina o un dibuix gran i a escala (a l'[annex 4](#) hi trobareu un exemple sobre com elaborar el mapa de l'equipament). Feu fotos de tots els espais per poder comparar l'abans i el després del procés, per no perdre-us cap detall.

Us proposem una llegenda de colors per marcar diferents elements:

- **Color marró:** finestres, portes, columnes, parets..., és a dir, per marcar els elements físics i estructurals. Marqueu amb doble línia els murs mestres.
- **Color verd:** el mobiliari, com ara cadires, taules, prestatgeries, ordinadors, etc.
- **Color groc:** jocs associats a la masculinitat.
- **Color taronja:** jocs associats a la feminitat.
- **Color violeta:** jocs i materials neutres.

Podeu afegir-hi algun símbol que us permeti marcar quins espais són els més utilitzats pels nois i per les noies, si hi ha diferències clares, o quin perfil de masculinitat i feminitat ocupa cada espai (més grans, més petits, més o menys rang dins del grup, etc.).

PAS 2:

L'OBSERVACIÓ

Amb aquesta finalitat disposeu de la **fitxa d'observació (qüestionari 1, annex 5)**, que es pot adaptar a la vostra realitat amb altres ítems que considereu pertinents. Heu d'omplir una fitxa per a cadascun dels espais considerats.

L'**observació** s'ha de realitzar durant un període suficient de temps per poder extreure'n conclusions. És recomanable mantenir-la com a mínim durant **15 dies**, a **tres horaris diferents**: a l'hora d'obrir, a mitja tarda i a última hora. Podeu assignar una persona que vagi omplint la fitxa al final del dia (o tenir-la impresa en paper i anar-ho anotant durant la tarda) o bé repartir-ho (un dia cadascuna, una franja horària cadascuna, etc.).

També podeu fer aquesta observació amb la participació de joves perquè prenguin consciència de les desigualtats de gènere i després treballar les propostes conjuntament.

PAS 3: LA PERCEPCIÓ DE SEGURETAT

Pregunteu a totes les persones³ que fan ús de l'equipament quina percepció de seguretat tenen en el trajecte que fan de casa a l'equipament i en el camí de tornada, als voltants de l'equipament i dins del mateix equipament (**qüestionari 2, annex 5**). És important distingir si hi ha biaixos de gènere en la comoditat i percepció de seguretat que tenen nois i noies i detectar-ne els punts calents.

PAS 4: LLISTA DE MATERIALS I JOCS

Ompliu una fitxa (**qüestionari 3, annex 5**) per saber quina és la diversitat real de jocs i materials que teniu i els valors que promouen. Feu una llista dels jocs disponibles (consola, jocs de taula, etc.) i marqueu amb una creu el tipus de joc. A més, reviseu quants llibres, revistes i altres materials de lectura tenen perspectiva de gènere i si són actuals.

PAS 5: L'ESTÈTICA I LA DECORACIÓ DELS DIFERENTS ESPAIS

Reviseu la decoració i l'estètica dels espais de l'equipament i anoteu en una taula (**qüestionari 4, annex 5**) com és cadascun.

3. Si ho preferiu, podeu escollir-ne una mostra representativa, però cal que no sigui esbiaixada en temes de gènere, classe, origen cultural, diversitat funcional, etc.

PAS 6: CONDICIONS D'ORDRE, NETEJA I CLIMATITZACIÓ DE L'EQUIPAMENT

En acabar el dia podeu fer una observació de com queden els diferents espais pel que fa a l'ordre i la cura del mobiliari i dels jocs (**qüestionari 5, annex 5**). Reviseu-lo durant dues setmanes i marqueu si és un ordre molt bo, acceptable o insuficient. Reviseu quantes vegades es fa la neteja de l'espai a la setmana i si n'hi ha prou per mantenir en un estat correcte els lavabos, les papereres, el terra, etc. Comproveu que el manteniment de les instal·lacions i dels equips informàtics i de so de l'equipament sigui correcte o insuficient. Per acabar, pel que fa a la climatització, indiqueu si la temperatura a l'hivern i a l'estiu és correcta o no.

PAS 7: ÚS QUE FA EL JOVENT DE CADA UN DELS ESPAIS DIBUI- XATS

Per acabar i per incloure la percepció de les persones joves que fan ús dels espais, us recomanem que agafeu el croquis i pregunteu quin ús fan de les diferents sales, espais o racons. Poden anotar a cada espai si en fan un **ús baix, mitjà o alt**, per exemple. També es pot fer aquesta part en forma d'activitat grupal: pot ser un espai molt interessant per extreure més informació sobre els biaixos de gènere.

4.2

PROGRAMACIÓ D'ACTIVITATS I COMUNICACIÓ DE L'EQUIPAMENT

4.2.1

Programació

Quines activitats proposeu? Quin perfil de joves venen a les diferents activitats? Depèn del que programem venen més nois o més noies? Les activitats que feu són espais inclusius per a totes i tots?

La programació de l'equipament juvenil també marcarà una part molt important de la personalitat de l'espai i serà la porta d'entrada de moltes de les persones joves que s'acostin per primera vegada al recurs. Per tant, cal tenir en compte que la mirada de gènere respecte a la programació és imprescindible, però que posant-se les ulleres liles una vegada no n'hi ha prou si no es va revisant la graduació de tant en tant. Pot ser que hi hagi alguns aspectes que passin desapercebuts si no es para a analitzar amb atenció què passa a l'equipament. Us proposem, per començar, que feu una anàlisi quantitativa de la programació i, tot seguit, aporteu algunes eines per fer-ne una anàlisi més qualitativa.

ANÀLISI QUANTITATIVA

PAS 1: FORQUILLA TEMPORAL

En primer lloc, cal establir un període de temps per fer l'anàlisi (no hauria de ser inferior a un trimestre i és preferible escollir un període recent). Podeu agafar, per exemple, el darrer trimestre, el darrer curs o l'últim any natural.

PAS 2: LLISTA D'ACTIVITATS

Repasseu totes les activitats fetes durant el període escollit (si cal, busqueu les darreres programacions a les xarxes, les difusions que heu enviat, etc.) i podreu fer una llista ordenada per tipus d'activitat.

Us proposem una possible classificació de les activitats, tot i que és recomanable que l'adapteu a la vostra realitat:

PROGRAMACIÓ HABITUAL:

- **Activitats socialment associades a la masculinitat:** futbolí, videoconsola, instruments com la bateria, etc.
- **Activitats socialment associades a la feminitat:** coreografies, maquillatge, patchwork, classes de ball, etc.
- **Activitats neutres:** aula d'estudi, assessories, jocs de taula, dibuix, cinefòrum, batucada, etc.
- **Activitats per a la promoció de l'equitat de gènere:** consultoria sobre sexualitat, grup feminista, grup de nois per a la revisió de la masculinitat apresada, comissió LGBTIQ+, etc.

PROGRAMACIÓ D'ESTIU, DE TARDOR O DE CAMPANYES PUNTUALS:

- **Activitats socialment associades a la masculinitat:** futbol, rugbi, escúter, arts marcial, grafit, etc.
- **Activitats socialment associades a la feminitat:** aeròbic, cuina, ioga, etc.
- **Activitats neutres:** teatre, voleibol, sortida a un parc aquàtic, batucada, fotografia, etc.
- **Activitats per a la promoció de l'equitat de gènere:** activitats amb motiu del 25 de novembre (Dia Internacional per a l'Eliminació de la Violència envers les Dones), el 8 de març (Dia de la Dona), el 17 de maig (Dia Internacional contra l'LGBTI-fòbia) o el 28 de juny (Dia per l'Alliberament LGBTIQ+), etc.

Quan parlem d'activitats associades a la masculinitat o a la feminitat no pretenem reforçar estereotips o rols de gènere, sinó reconèixer que en una cultura sexista i masclista com la nostra encara hi ha activitats associades a un gènere o a un altre. Aquesta associació condicionarà la participació i tindrà influència sobre el valor social i el reconeixement de l'activitat. Estarem d'acord que no és el mateix, en termes de reconeixement (tant econòmic com social), tenir bones habilitats amb una pilota de futbol que tenir facilitat per cuidar infants. El primer dona rang en un grup de joves, ocupa patis d'escola i telenotícies (si ets un noi); el segon, en canvi, té molt poca visibilitat i és poc valorat encara avui.

Això vol dir que programar un torneig de futbol o ping-pong o un taller de dansa clàssica és una activitat sexista per se? Res més lluny del que volem transmetre aquí. Simplement cal veure com plantegem aquestes activitats per no reforçar el sexisme que s'hi associa (qui dinamitza l'activitat, com es difon, etc.). El mateix passa amb les activitats neutres, que poden ser-ho o no en funció de com es planteja la proposta. Es pot fer un cinefòrum que reforci el sexisme, que ajudi a combatre el masclisme o posar una pel·lícula que aparentment ens serveixi per parlar d'altres coses (malgrat que cal entendre que el gènere travessa qualsevol producte audiovisual). D'altra banda, sovint detectem que en equips amb certa sensibilitat hi ha més resistències a programar activitats associades a la feminitat, perquè en aquest cas salten les alarmes (en considerar-se massa estereotipades). En aquest sentit us mostrem el projecte [Peluquitas](#), que feia servir activitats tradicionalment feminitzades de manera creativa, inclusiva i empoderadora.

PAS 3: TAULA/GRÀFICS DE RESULTATS

Un cop tingueu la llista d'activitats feta i ordenada per tipologia, us proposem que feu “quatre números” per obtenir una primera informació quantitativa. Per fer-ho, ompliu una **taula amb les activitats programades durant el període de temps escollit (annex 6)**. Un cop tingueu la taula feta i els totals calculats, podreu tenir una mirada global sobre la programació que heu fet durant aquest darrer període. Si teniu traça fent alguns gràfics o exposant de manera visual els resultats, us pot ajudar molt a estudiar-los després.

PAS 4: CONCLUSIONS

Analitzeu amb calma les activitats i penseu si responen a **criteris d'equitat**, si faciliten la participació de noies i nois, si representen la diversitat d'interessos del jovent del municipi, etc. **Anoteu**, d'una banda, les conclusions que sorgeixen d'aquesta reflexió. D'altra banda, en un altre apartat, recolliu el que no pugueu saber amb les dades quantitatives perquè us manca informació. Tot plegat serà més ric com més temps tingueu per comentar-ho amb l'equip i amb el jovent.

ANÀLISI QUALITATIVA

Fer una anàlisi qualitativa sempre és molt laboriós i cal adaptar aquesta part al temps que hi vulguem dedicar. Dit això, creiem que és molt interessant que pugueu reservar-vos de tant en tant una estona per parar i observar què passa al vostre espai jove. Els equips educatius, moltes vegades, estan tan focalitzats en l'acció del dia a dia que els falta temps per pensar i reflexionar sobre l'acció. Fer aquest exercici us permetrà analitzar en clau de gènere (però també pensem que l'observació sempre permet veure altres elements que interseccionen amb el gènere) durant les activitats programades.

PAS 1: FORQUILLA TEMPORAL

De nou, en funció de la disponibilitat que tingueu, escollireu un **període de temps** (una setmana, un mes, un trimestre, un curs) durant el qual fareu aquest exercici i analitzareu el que passa en les diferents activitats programades a l'espai en termes de gènere. Una altra opció és decidir observar o parar atenció només a les **activitats** que creieu que siguin més representatives de l'espai. Ara bé, a l'hora de fer aquesta selecció heu d'evitar portar-la a terme amb un biaix de gènere, i, per fer-ho, s'han de tenir en compte no només les activitats més concorregudes, sinó una diversitat representativa del que succeeix a l'equipament.

Podeu fer una anàlisi **del que ja ha passat o observar el que està passant o decidir observar què passarà**. El primer cas ens permet fer coincidir l'anàlisi quantitativa (passos 1, 2 i 3) amb la qualitativa pel que fa al període temporal, però hi ha informació que es perdrà, perquè no la recordeu o no hi vau parar atenció en aquell moment. Si escolliu observar el que passarà i planificar-ho abans, podeu fer-ho de manera més sistemàtica i conscient.

PAS 2: TÈCNIQUES D'ANÀLISI

Com que no hi ha una única manera de fer-ho, val la pena que decidiu com s'ha de dur a terme en grup, amb l'equip educatiu i el jovent. Ara bé, aquí us donem algunes opcions:

- **Entrevistes o qüestionaris:** podeu preguntar l'opinió als joves i les joves que participin en les activitats, a partir d'un mateix model de qüestionari comú que permeti valorar com se senten a les activitats, per què venen i per què no venen, què els manca, què els sobra, etc.
- **Grups de discussió:** podeu aprofitar un dia de l'espai jove amb persones que siguin allà (**espontani**) o bé convidar les persones un dia concret per donar més visibilitat o importància a la proposta (**programat**). Cal pensar un guió de temes o preguntes a partir dels quals es generi un debat sobre la programació de l'espai jove i anar recollint tot el que sorgeixi de la conversa (gravant-ne o escrivint-ne el contingut). Pot ser interessant generar **grups de discussió mixtos i no mixtos** per tenir una informació més àmplia sobre el que us interessa saber.
- **Observació participant:** es tracta de formar part de les activitats en qualitat d'observador/a. En el cas d'un espai jove, aquesta observació sempre serà participant perquè estareu treballant i perquè la vostra presència sempre tindrà uns efectes sobre allò que observeu. En aquest cas, és important escriure una espècie de diari de camp o diari de les sessions. Principalment, és interessant observar quines són les dinàmiques dins de l'activitat en clau de gènere; entrades i sortides, rols i rangs de poder dins del grup durant l'activitat, ocupació de l'espai (qui porta la iniciativa, qui parla/canta/balla més, etc.), comentaris, bromes, etc.
- **Tècniques de diagnosi participatives:** també hi ha moltes tècniques per fer diagnosi de manera participativa amb la gent jove: visions de futur, DAFO, camps de força, arbres de problemes, calendari estacional... Podeu utilitzar aquelles en què el jovent se senti més còmode i les que encaixin amb la diversitat de perfils de joves de l'equipament. Us recomanem aquests documents amb exemples de tècniques de diagnosi participativa: [Guia breu de tècniques i eines d'anàlisi per a les polítiques de joventut](#) i [Participació ciutadana: bases, mètodes i tècniques](#).

4.2.2

Difusió i comunicació

Per acabar de recollir dades i fer el diagnòstic de gènere posterior, és important analitzar tot el material que hàgiu difós durant el mateix **període de temps** durant el qual heu analitzat la programació.

PAS 1: RECOPILAR TOT EL MATERIAL

Es tracta de recopilar, per escrit o digitalment, tots els **cartells, pòsters, fulls de mà, tríptics**, etc., en què es recull la programació d'activitats. També cal revisar el que hàgiu publicat a les **xarxes** durant aquest període. Segurament això ja ho heu recopilat —com a mínim una part— per fer la taula d'activitats, però ara observareu altres elements més enllà de les activitats.

PAS 2: ANÀLISI DEL LLENGUATGE

Un cop ho tingueu tot agrupat, heu d'extreure la informació següent (el nivell d'informació dependrà del temps que hi vulgueu dedicar):

- **Llenguatge escrit:** comproveu si es fa servir el femení genèric (totes), el masculí (tots), un llenguatge desdoblant (totes/tots) o neutre (les persones assistents). Si només utilitzeu el masculí genèric, excloureu les noies i estareu fent un ús sexista del llenguatge. No només caldrà analitzar-ne la forma, sinó també el contingut; és a dir, si apareixen idees estereotipades que reforcen els rols de gènere o les desigualtats o, al contrari, si apareixen idees que potencien la llibertat i la diversitat. Us fem una [guia de llenguatge no sexista](#), tot i que a la xarxa trobareu molt més material.
- **Llenguatge icònic:** és molt important fixar-se com es presenta aquesta informació; quins colors es fan servir, quines imatges, com són les persones que hi surten (nois/noies, quina expressió de gènere tenen, si reforcen o no els cànons de bellesa, etc.), etc. Aquí heu d'afinar la mirada de gènere i veure'n tot el conjunt. Per **exemple**: si s'ha muntat un esdeveniment relacionat amb el hip-hop i es parla de **baralla de galls**, o bé s'utilitzen imatges només de nois en posicions de seguretat i domini de la situació, això és un llenguatge icònic sexista i exclouent. Hi ha moltes alternatives per promocionar una activitat com aquesta.

PAS 3: SISTEMATITZAR LA INFORMACIÓ

Per fer-ho de manera ordenada, us facilitem un qüestionari ([annex 7](#)).

Mostrem, a tall d'exemple, alguns cartells sexistes ([annex 8](#)) i d'altres que s'han fet tenint en compte la perspectiva de gènere ([annex 9](#)). D'aquesta manera podreu veure'n les diferències.

4.3

EQUIP DINAMITZADOR I DINÀMICA RELACIONAL

Una de les eines de treball més importants i més bonica que teniu com a referents que treballeu amb joves és el vincle i les relacions que hi establiu. Per això, és fonamental reflexionar sobre com us relacioneu, quin tipus de referents sou i quines idees sobre el gènere transmeteu —tant de manera conscient com inconscient—. Aquestes relacions sovint requereixen molta energia i poden ser esgotadores, però també suposen un dels elements més enriquidors i fonamentals per gaudir d'aquesta feina. En aquest apartat parlem de l'equip educatiu i de les dinàmiques relacionals.

Per començar a ordenar les idees podem distingir quatre nivells de relació:

- **Entre el grup de joves.**
- **Entre l'equip dinamitzador i el jovent.**
- **Entre l'equip educatiu.**
- **La relació de l'equipament juvenil amb la comunitat.**

En aquest apartat analitzarem, en primer lloc, els quatre nivells i donarem idees, pistes i propostes d'exercicis per analitzar-los, un per un, en clau de gènere. En segon lloc, facilitarem algunes nocions sobre què podem fer amb tota la informació després d'analitzar aquestes relacions. Per acabar, aportarem algunes propostes concretes o idees per ajudar a transformar aquestes dinàmiques per si creieu que, després d'analitzar-les, calen canvis en aquest sentit.

4.3.1

Entre el grup de joves

En els espais educatius i d'oci per a joves —especialment els d'educació no formal—, la distància entre equip educador i joves és un recurs que cal que analitzeu i administreu amb molta cura per la importància que té. Tal com ja deveu haver anat aprenent si us dediqueu al treball amb joves des de fa temps, aprendre a jugar amb aquesta distància en les diferents activitats és tot un art. És lògic i necessari que els i les joves tinguin espais propis sense la mirada i la presència adulta, però alhora l'equip educatiu ha d'estar amatent per evitar discriminacions, fer que l'espai sigui inclusiu per a tothom i fer-se present per acompanyar els dubtes, els malestars i els conflictes. Trobar l'equilibri entre aquestes dues dimensions no sempre és fàcil. Per això, és important pensar sobre l'ús que feu del binomi observació-intervenció. En aquesta guia partim de la importància de saber acompanyar l'adquisició de l'autonomia, que vol dir deixar espai o facilitar que moltes de les activitats siguin proposades pel jovent, autogestionades per ells i elles i que hi hagi espai per a l'experimentació i l'assaig-error. Alhora vol dir posar límits i saber proposar o detectar el que el grup necessita i vol, encara que no es verbalitzi explícitament.

CAS O EXEMPLE PRÀCTIC

Imagineu, per exemple, que teniu un grup de joves que venen cada setmana, cada dilluns arriben i parlen del cap de setmana, de la festa i de tot el que hi està associat: música, emocions, lligar, drogues, etc. En parlen especialment quan vosaltres (l'equip educador) no hi sou al davant, però detecteu que, de manera menys o més inconscient, s'esforcen perquè us arribin alguns dels comentaris que fan, especialment els que consideren més transgressors sobre sexualitat, alcohol, etc. S'estan hores ensenyant-se fotos i converses a través de les xarxes socials dels moments més importants de la nit. Aquesta situació us pot servir per reflexionar sobre el vostre paper davant de tot plegat.

Heu treballat prou aquests temes prèviament? Teniu prou material a l'espai jove amb informació com, per exemple, del circuit d'atenció sobre les violències o sobre el consum de drogues? Com feu saber que poden parlar amb vosaltres d'aquests temes quan vulguin i amb confiança? Creieu que totes les persones del grup, independentment de la seva religió, origen, preferència sexual, identitat de gènere o rang dins del grup, estan igual de còmodes parlant d'aquests temes?

Aquí comença l'exercici de trobar l'equilibri que dèiem, entre l'espai propi que necessiten i l'acompanyament adult. Observar atentament les seves dinàmiques, els rols, les incomoditats, els desitjos i els malestars us donarà una informació molt valuosa del tipus d'intervenció que caldria fer en cada moment: des de fer un taller de sexualitat i drogues amb tot el grup fins a tenir converses individuals (amb algunes preguntes o algun comentari n'hi ha prou perquè sàpiguen que som allà si necessiten parlar-ne).

EXERCICI D'OBSERVACIÓ

Com a educadores i educadors, aquesta observació l'esteu fent constantment, però en aquest cas us proposem intentar sistematitzar-la de manera puntual per donar-hi més espai i valor, tant a la mateixa observació com a l'anàlisi posterior. Podeu escollir una tarda, una setmana o un trimestre, això dependrà del temps que tingueu i vulgueu dedicar a fer l'exercici. També podeu escollir només un dia de la setmana o una activitat concreta que us interessi observar en clau de gènere i fer uns quants dies d'observació. Com dèiem, cal tenir en compte que l'observació serà participant perquè no sou invisibles i, per tant, la vostra presència la condicionarà. Us proposem una fitxa orientativa —que podeu modificar i adaptar abans d'omplir— per fer aquest exercici ([annex 10](#)).

Som conscients que aquesta divisió per nivells i aquesta fitxa d'observació són força artificials si es pretén observar la relació entre els i les joves de manera separada i sense tenir en compte la resta de nivells. Malgrat que tots els nivells estaran interrelacionats i cal que pensem en com interaccionen tots quatre, creiem que la separació i els punts presentats us poden ajudar a fer un exercici d'observació més ordenat i exhaustiu.

4.3.2

Entre l'equip dinamitzador i el jovent

Com comentàvem al principi d'aquest apartat, la forma en què us relacioneu amb el jovent de l'espai on treballem depèn molt de com us relacioneu amb el propi gènere après. En aquest sentit, la identitat de gènere pot ser una elecció més o menys estable, en funció de cada persona, però el gènere no té a veure tant amb el verb *ser* sinó més aviat amb el verb *fer*. En funció de les vostres actituds, comentaris, accions, humor i formes d'expressar-vos reforçareu unes actituds o unes altres. **En altres paraules, el gènere es fa quotidianament i, per tant, també es pot *desfer* o *refer*.** Totes i tots hem après el gènere a partir d'estereotips, rols i idees masculines, de la mateixa manera que hem incorporat maneres de fer i de pensar racistes, capacitistes⁴, etc. durant el procés de socialització. Aquest aprenentatge pot fer que tingueu expectatives de gènere diferenciades i una motxilla feixuga.

4. El capacitisme es basa en la premissa que les persones "capacitades" (sense cadira de rodes, un diagnòstic de trastorn mental, etc.) són la norma en la societat i les persones amb discapacitat o amb diversitat funcional han d'adaptar-s'hi o excloure's del sistema social. El capacitisme sosté que la diversitat funcional és un "error" i no una conseqüència més de la diversitat humana.

4 El diagnòstic en clau de gènere de l'equipament

4.3 Equip dinamitzador i dinàmica relacional

Penseu, per exemple, si reaccioneu de la mateixa manera davant d'una noia que porta roba curta i davant d'un noi que porta roba curta. O si reaccionàreu de la mateixa manera si sabéssiu que circulen fotos amb contingut sexual d'una noia que d'un noi de l'espai jove.

Segurament, de manera més o menys automàtica, s'activen idees o reaccions emocionals diferenciades. Per tant, en aquest sentit, el que us pot ajudar és ser conscients d'aquests valors masclistes apresos, responsabilitzar-vos-en i començar a generar mecanismes per revisar i transformar aquestes idees interioritzades.

Per no transmetre idees sexistes als nois i noies amb què us relacioneu, cal que reviseu com viviu vosaltres el gènere, no hi ha cap més remei! Però no us imagineu aquest procés com una càrrega, més aviat penseu-lo com un enriquiment personal i professional. En termes de gènere, ser un referent positiu per al jovent de l'equipament és una de les eines educatives més importants que teniu. I, si no, penseu en aquell monitor de l'esplai, aquella professora, aquell cap del cau o aquella educadora de l'espai jove, que tant us va marcar quan éreu més joves, i en totes les noves possibilitats a l'hora de construir la vostra identitat i la vostra manera de ser que us va obrir. Si com a professionals de l'educació us poseu les ulleres del gènere i intenteu relacionar-vos amb els i les joves més enllà dels mandats de gènere, serà una de les millors estratègies per prevenir les violències masclistes i LGBTI-fòbiques, i per convertir els espais joves en indrets que contribueixin a la prevenció.

Aplicar la perspectiva de gènere a l'equipament juvenil comença per l'equip de professionals i la mirada que tenen respecte a l'educació i el gènere. En aquest sentit, l'apartat següent és absolutament complementari. També cal revisar com us relacioneu entre vosaltres (equip dinamitzador) i veure si aquest tipus de relacions que establiu van en la mateixa direcció del que voleu treballar amb el jovent.

4.3.3

Entre l'equip educatiu

Entre l'equip dinamitzador dels equipaments juvenils s'acostumen a generar relacions molt estretes per la proximitat i el tipus de feina que desenvolupeu, ja que treballem amb persones, emocions, experiències personals i en constant relació. Això, com dèiem, aporta un extra a les relacions entre l'equip professional. Cada persona té una manera de viure el seu gènere molt personal i en funció del context, però no oblidem que el gènere és principalment relacional; és a dir, s'activa sobretot quan interaccionem amb altres persones. Per tant, les relacions que establiu entre vosaltres són molt importants a l'hora de treballar còmodament i a l'hora de dissenyar (i sobretot implementar) un projecte d'equipament que tingui en compte la perspectiva feminista.

POSEM UN EXEMPLE SENZILL:

Som quatre persones treballant a l'equipament juvenil, dos nois i dues noies. El coordinador és un noi, i és qui acumula més autoritat quan s'han de prendre decisions i comunicar-les al jovent. Entre tots dos nois no hi ha mai contacte físic; quan hi ha una situació emocionalment complicada són les educadores que se'n fan càrrec.

Aquest exemple transmet nombroses idees sexistes als nois i noies de l'equipament, tot i que algunes no tenen només a veure amb la relació referent-jove, sinó amb la relació entre professionals.

Per tant, si voleu aplicar la perspectiva de gènere a l'equipament, heu de revisar com us relacioneu entre vosaltres. Això vol dir parar atenció a la comunicació, la cura, la resolució de conflictes, la gestió d'una actitud o d'un comentari masculista, etc.

4.3.4

La relació de l'equipament juvenil amb la comunitat

Finalment, molts equipaments juvenils tenen una dinàmica interna (entre el jovent i entre el jovent i l'equip dinamitzador) que a vegades interacciona amb altres persones o membres de la comunitat. Imagineu-vos-ho com a cercles concèntrics on l'equipament juvenil seria un cercle petit dins d'altres cercles que es fan més grans o més petits en funció de la proximitat o el nivell de participació en l'equipament, però que en definitiva també formen la comunitat de l'equipament juvenil. Aquesta relació entre un espai jove i la comunitat pot materialitzar-se de moltes maneres.

Alguns exemples d'interrelació són els següents: compartir l'hort amb el casal de gent gran, que vinguin dues persones d'una entitat que treballa al municipi a fer un taller puntual, organitzar un acte per a la festa major del municipi des de l'equipament o anar amb el jovent a una manifestació que es fa a la vostra localitat.

En aquest nivell també cal tenir en compte com el gènere condiona tot allò que passa i com s'incorpora la perspectiva de gènere per evitar discriminacions i mantenir un posicionament clar contra les desigualtats i les formes de violència. És evident que el que succeeixi en aquests espais no dependrà de vosaltres exclusivament, però és important que dediqueu temps a repensar aquests espais perquè acostumen a tenir **molta transcendència, també per al jovent de l'equipament**. Segurament, de les festes majors o de la manifestació del dissabte, se'n parlarà durant mesos i tindrà efectes sobre la convivència i les relacions. Dediqueu un temps previ i posterior a preparar o reflexionar sobre la relació entre l'equipament i la comunitat, treballant els missatges que en surten i els que hi entren i revisant, en definitiva, com és aquesta relació en termes de gènere.

4.3.5

Espais de formació, supervisió (covisió) i participació en xarxes comunitàries

De cara a treballar, pensar, analitzar i transformar aquests quatre nivells de relació (entre joves, entre l'equip dinamitzador, entre l'equip i el jovent, i entre l'equipament i la comunitat) no hi ha receptes màgiques, com acostumem a dir, però sí que hi ha pràctiques i alguns espais grupals que us hi poden ajudar molt. Per aplicar la perspectiva de gènere a l'equipament és imprescindible que, en primer lloc, tingueu un **equip format i sensibilitzat** en l'àmbit del gènere i la prevenció de violències heteromasclistes. Com expliquen algunes de les experiències que recullen els vídeos, aquest és un pas imprescindible per iniciar tot el procés i va ser l'inici del procés de transformació. Si l'equip no està format o no és sensible al tema, és difícil que es pugui parlar d'espai físic o de programació amb perspectiva de gènere. Val a dir que aquí entenem la formació en un sentit ampli (formacions i tallers específics, conèixer el circuit de derivació, lectura i autoformació, etc.), no només com la formació acadèmica.

En segon lloc, tot el que hem anat explicant en aquest apartat i en els anteriors condueix a una necessitat comuna: **espais grupals** per intercanviar idees sobre la informació que s'ha obtingut d'analitzar el dia a dia de l'espai. Podeu començar, per exemple, compartint les fitxes d'observació que heu omplert sobre les dinàmiques del jovent que fa ús de l'equipament.

Aquests espais grupals també serviran per començar a traçar les transformacions que voleu implementar per fer del vostre equipament un espai feminista i inclusiu. Aquestes trobades poden ser només de l'equip dinamitzador o poden incloure una persona externa (especialista en el tema, facilitadora de grups, etc.) o totes dues opcions. Com més temps de qualitat tingueu per dedicar a la reflexió grupal, millor serà la qualitat de la vostra feina i la profunditat del canvi. Sabem que les dinàmiques dels

4 El diagnòstic en clau de gènere de l'equipament

4.3 Equip dinamitzador i dinàmica relacional

equipaments juvenils són complicades i les condicions laborals, precàries. Tot plegat deixa poc temps a aquests tipus d'espais, però creiem que són imprescindibles perquè aporten qualitat, riquesa i **benestar** al dia a dia.

Per acabar, hi ha un altre element que us pot ajudar en tots els nivells esmentats. Ens referim a la participació en xarxes (formals, no formals, activistes o professionals) comunitàries, per part tant dels membres de l'equip dinamitzador com del jovent. Tenir contacte amb la xarxa feminista o LGBTI del municipi o de la zona i participar en taules i comissions (sobre violències masclistes, infància i adolescència, LGBTIQ+, etc.) és un valor i una font de recursos a l'hora d'aplicar la perspectiva de gènere a l'equipament. Segurament, el grau de sensibilitat de l'equip i del jovent dependrà del contacte amb aquesta xarxa o s'hi veurà influït. Per tant, és clau dedicar esforços a enfortir aquests vincles o, fins i tot, que el mateix equipament sigui el que promogui aquesta xarxa (si no existeix o està poc consolidada).

**Anàlisi,
conclusions
i espais on
compartir els
resultats**

A partir de tots els elements que hàgiu pogut recopilar cal sistematitzar, analitzar i destriar la informació útil a l'hora de fer propostes de millora. A títol individual, és interessant que cada persona extregui conclusions sobre el que ha vist, però és important que aquesta part la faci en grup tot l'equip educador. En aquest debat, cal generar un espai on totes les persones se sentin còmodes i puguin opinar si ho volen fer. Això es pot fer repartint els torns de paraula, fent alguna dinàmica que faciliti el procés i cuidant aquest espai. També és important no buscar solucions ràpides i precipitades i donar espai i temps a l'anàlisi abans de passar a la recerca de propostes de canvi. Algunes recomanacions en aquest sentit:

- **Porteu la informació una mica treballada** (ho pot fer una comissió) perquè sigui més visual i fàcil d'analitzar: gràfics, taules, etc.
- **Doneu valor a espais grupals** com aquest. Tenen molt potencial des del punt de vista educatiu i de reflexió sobre la pràctica diària de treball amb joves.
- **Anoteu les propostes de millora que vagin sortint**, però no us centreu només en això. Primer val la pena analitzar-les i després fer propostes de canvi. De totes maneres, no us preocupeu si aquestes dues fases es barregen, és el més comú i val la pena no desaprofitar aquestes idees.
- Un cop feta tota l'anàlisi, **recolliu, ordeneu i assigneu a persones concretes les propostes de canvi i de millora i establiu-ne un calendari.**

Propostes de transformació en clau de gènere

Les millors propostes són les que parteixen d'un coneixement del context (per exemple, com és l'equipament, com és el municipi, com és el jovent, com és l'equip professional, etc.) i d'un diàleg entre els diferents agents. Les propostes genèriques poden funcionar o no segons cada cas, però això us convidem a generar una proposta de transformació pròpia i contextualitzada. Tot i això, creiem que us poden ser útils, per agafar idees, algunes propostes de transformació que en altres indrets han funcionat quan s'han aplicat després de fer el diagnòstic. Tot seguit en fem una llista, ordenada a partir dels mateixos apartats que hem fet servir aquí fins ara.

ESPAI FÍSIC

Eliminar o acotar les activitats i els jocs masculinitzats a alguns horaris i dies concrets i oferir jocs i materials diversos i de diferent intensitat. Treure del centre o eliminar el futbolí, la taula de ping-pong i la videoconsola.

Augmentar espais de socialització tranquil·la (taules i cadires baixes, sofà, etc.) que afavoreixin la intimitat i la qualitat del vincle.

Dissenyar l'espai perquè tingui un ús polivalent i fer una organització de la programació de manera que activitats incompatibles no s'interfereixin (p. ex: aula d'estudi – taula de ping-pong, futbolí – espai de socialització tranquil·la).

Plantejar-vos la percepció de seguretat dins i fora de l'equipament i prendre mesures sobre la il·luminació, els racons foscos i poc transitats, etc.

Assegurar que l'equipament tingui una bona il·luminació als voltants, perquè hi hagi més bona percepció de seguretat.

Posar el despatx o taula de l'equip dinamitzador a l'entrada o visible des de fora, la qual cosa genera sensació de seguretat en saber que qui està a càrrec de l'espai et rebrà quan hi entres per primera vegada.

6 Propostes de transformació en clau de gènere

Reubicar l'espai de l'equip dinamitzador a prop de la porta d'entrada o situar el despatx o la taula de la persona dinamitzadora de manera que tingui visibilitat de l'espai de socialització i jocs no dinamitzats, que pugui veure què passa. En cas de no tenir visibilitat perquè hi ha un mur, es pot obrir una finestra gran de vidre o fer una paret de vidre.

Promoure un racó de lectura amb llibres, còmics i revistes d'educació sexual i afectiva, de feminismes, de diversitat sexual i de gènere.

Portar materials i jocs nous: disfresses, material per fer polseres, transformar la roba, altres activitats (espai per jugar a ballar, rocòdrom, nous jocs de taula, projector per a pel·lícules i vídeos...).

Donar centralitat a l'espai de reforç escolar i treballs en petit grup.

Treure totes les marques binàries de l'equipament, com, per exemple, els lavabos. Fer lavabos únics (si es fa un treball previ pel que fa a la cura de l'espai i prevenció de les agressions) i adaptats a les persones amb mobilitat reduïda.

Mantenir la conservació del mobiliari i la pintura en perfecte estat, per animar a mantenir l'espai cuidat i net.

Revisar els colors, promoure un espai càlid i que aporti calma.

Portar cartells i decoració amb valors com l'antiracisme, el feminisme, la diversitat sexual i de gènere, l'ecologisme, etc. Podeu crear un espai per a exposicions del jovent.

Fer un mural participatiu que promogui l'equitat de gènere.

Compartir els resultats de la diagnosi amb el jovent i iniciar un procés participatiu de transformació.

Debatre l'ús que fan els nois i les noies de l'espai i fer un plantejament d'equitat i justícia que realci els interessos i l'espai per a les noies.

Veure quines són les activitats que més els interessen però que no tenen prou espai, mostrar on s'ubiquen actualment i buscar maneres de donar-los més centralitat.

Implicar els i les joves a fer suggeriments sobre quins jocs, materials o activitats no dirigides els agradaria fer a l'equipament de diferents tipologies.

Pensar si volen zones més verdes, un hort urbà, més plantes.

Fer un nou mapa, en què podeu posar gomets de diferents colors per veure i situar els elements següents: espai de socialització tranquil·la i espais per xerrar, espai de jugar que fa més soroll, espai d'estudi i de treball, espai d'ordinadors, espai de jocs i activitats creatives, racó de lectura, plantes i zones verdes, zona d'exposicions, etc.

PROGRAMACIÓ D'ACTIVITATS I COMUNICACIÓ DE L'EQUIPAMENT

Programar activitats tradicionalment associades a un gènere que siguin dinamitzades per un dinamitzador/a que trenqui amb la norma de gènere. Un noi que faci el curs de dansa i una noia que vingui a fer una exhibició de ping-pong, per exemple.

Si teniu buc d'assaig o organitzeu concerts, busqueu grups musicals liderats o formats per dones o amb missatges que potenciïn el feminisme i no els estereotips de gènere, l'homofòbia o els mites associats a l'amor romàntic.

Donar molta importància als espais o a la programació d'activitats que s'adaptin a les necessitats i els gustos de les noies de l'espai.

Generar espais amb els i les joves que fomentin la participació a l'hora de valorar la programació d'activitats que s'ha fet o pensar la següent (assemblees, bústia de suggeriments o espais grupals per parlar-ne).

Propiciar espais no mixtos de manera puntual com a mitjà per generar espais segurs i que a la llarga també ho siguin tots els espais mixtos. Podeu proposar fer un grup de noies o facilitar que el creïn, podeu convidar els nois a tenir espais per parlar sobre la masculinitat i repensar-la, podeu generar grups LGBTIQ+ per compartir experiències i estratègies que surtin de l'heterocentrisme, etc.

Buscar dissenyadores i dissenyadors gràfics que incorporin la perspectiva de gènere en els seus treballs a l'hora de fer els cartells i les programacions.

EQUIP DINAMITZADOR I DINÀMICA RELACIONAL

Organitzar formacions sobre la temàtica per a l'equip.

Programar tallers per a joves sobre sexoafectivitat, feminisme, etc.

Observar i registrar com són les dinàmiques i les relacions entre totes les persones que participen en l'equipament juvenil, en termes de gènere.

Marcar espais periòdics de supervisió, covisió i revisió per a tot l'equip professional. Poden estar dinamitzats per algunes persones del mateix grup o contractar una persona externa.

Dedicar espais específics, tant amb l'equip dinamitzador com amb el jovent, per parlar sobre emocions i cures, incloent-hi la resolució de conflictes.

Oferir l'equipament per a les reunions de la xarxa feminista, LGBTIQ+, antiracista o per a grups que treballin aquests temes a la zona.

Recursos

7 Recursos

Tot seguit proposem una llista de materials que us poden ajudar en la transformació de l'equipament. No pretén ser un recull exhaustiu, sinó més aviat una selecció d'entrades que a nosaltres ens sembla d'interès i d'utilitat. Partim de la idea que aquesta guia aborda un àmbit molt concret i que hi ha pocs materials específics que en parlin, però altres recursos, com els que proposem a continuació, us poden inspirar:

Programa 3 voltes

Us hi podeu inscriure i rebre formació, acompanyament i assessorament per engegar diferents projectes i actuacions adreçades al jovent en matèria de gènere.

Què és l'urbanisme feminista? Col·lectiu Punt 6

Vídeo explicatiu que us pot ajudar a reflexionar sobre la importància d'incorporar la mirada feminista al disseny de l'equipament juvenil.

Espais per a la vida quotidiana. Auditoria de qualitat urbana amb perspectiva de gènere

Material que presenta diverses eines, ítems rellevants per avaluar i indicadors que us poden inspirar per fer un bon diagnòstic.

Els pòsters de la Lore

Cartells amb perspectiva feminista i de la diversitat sexual i de gènere adreçats a adolescents i joves.

Campanya #Malamente

Inclou recursos pedagògics, cartells i materials audiovisuals al voltant de les violències sexuals.

Dossiers temàtics del Centre de Documentació Juvenil

Hi trobareu una selecció de documentació i recursos sobre gènere, feminismes i diversitat sexual i de gènere.

Guia de comunicació inclusiva (Ajuntament de Barcelona)

Material molt útil per reflectir en el llenguatge els canvis socials i la diversitat de la nostra societat per construir un món més just i igualitari.

Guia Jove (La mirada feminista i la participació)

Document que dona indicacions i recursos concrets per repensar els espais de participació amb perspectiva de gènere.

Guia Jove (La gestió del conflicte)

Eina que presenta el conflicte com a oportunitat transformadora i que proposa estratègies per abordar-lo i tècniques per resoldre'l.

3 VOLTES FEMINISTES

als equipaments juvenils

Generalitat de Catalunya
**Agència Catalana
de la Joventut**

Candela

Activitat finançada amb càrrec als
crèdits rebuts del Ministeri d'Igualtat
(Secretaria d'Estat d'Igualtat
i contra la Violència de Gènere)

GOBIERNO
DE ESPAÑA

MINISTERIO
DE IGUALDAD

Pacto de Estado
contra la violencia de género